

Töö nr **24005118** | 27.12.2024

Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku elementide liigitamine ja tasemete täpsustamine

Tartu 2024

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. HARJU MAAKONNA ROHEVÕRGUSTIKU KUJUNEMINE	4
1.1. 2003. a teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“	4
1.2. Harju maakonnaplaneering 2030+	7
1.2.1. Rohevõrgustiku elementide täpsustamine	7
2. ROHEVÕRGUSTIKU JAOTUSE ANALÜÜS JA VASTAVUSE KONTROLL.....	9
2.1. Elementide jaotamise meetodika	9
2.1.1. Detailplaneeringutest tingitud muudatused	14
2.2. Elementide hierarhia	15
3. KONFLIKTID.....	17
3.1. Transporditaristu	17
3.2. Asustus ja arendusalad	19
3.3. Muud tegurid.....	21
LISAD.....	22

Sissejuhatus

Töö „Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku elementide liigitamine ja tasemete täpsustamine“ põhieesmärk on tuvastada Harju maakonnaplaneeringuga 2030+ kehtestatud rohevõrgustiku erineva tasandi elemendid, et oleks võimalik maakonnaplaneeringus määratud kasutustingimusi rakendada ja nende täitmist kontrollida.

Harju maakonnaplaneeringus määratud rohevõrgustik põhineb 2003. a kehtestatud maakonnaplaneeringu teemaplaneeringul „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“¹. Hetkel kehtivas maakonnaplaneeringus on täpsustatud toona määratud rohevõrgustiku piire, meetodikat ja tingimusi lähtudes suuresti selleks hetkeks kehtestatud üldplaneeringutest. Mitmetes üldplaneeringutes olid rohevõrgustiku erinevad elemendid ja nende tasandid eristamata, millest tingituna ei tehtud seda ka kehtivas maakonnaplaneeringus. See muudab keeruliseks maakonnaplaneeringu kasutustingimuste rakendamise, kuivõrd need erinevad sõltuvalt elemendi tüübist.

Kasutustingimuste tõhusamaks rakendamiseks on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis (ReM) tehtud esmane rohevõrgustiku elementide liigitus tuginedes 2003. a teemaplaneeringus toodud jaotusele. Koostatud kaardikihti kasutatakse asutuse siseselt abimaterjalina. Selle tõhusamaks ja kindlamaks rakendamiseks vajab ReMi koostatud andmematerjal valideerimist.

Siinse töö eesmärk on tuginedes hetkel parimale võimalikule teadmisele hinnata koostatud kaardikihi õigsust ja vajadusel teha põhjendatud ettepanekuid selle korrigeerimiseks, et maakonnaplaneeringus oleks võimalikult selgelt ja üheselt arusaadavalt tõlgendatav. Lisaks tuuakse töös välja kitsaskohad Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku toimimisel.

Töö koostamise ajal oli käimas ka üleriigilise planeeringu 2050 alusuuring „Rohe- ja sinivõrgustiku eesmärk ja toimimise tagamine“, mille raames koondati ReMi abiga kokku valdav osa Eesti kohalike omavalitsuste kehtestatud ja kehtestamisel olevate üldplaneeringute rohevõrgustiku ruumiandmed (seisuga 21.08.2024). Neid andmeid on kasutatud ka siinse analüüsi koostamiseks. Samuti on võimaluste piires arvestatud asjakohaste planeeringutega. Analüüsi koostamisel on lähtutud maakonnaplaneeringu täpsusastmest ja olemasolevatest andmetest.

Uuringu koostas töörühm koosseisus:

Eluslooduse valdkonna ekspert, projektijuht	Anni Kurisman
Ruumise keskkonna planeerija	Pille Metspalu
Ruumise keskkonna planeerija	Veronica Luidalepp
Ruumiandmete analüütik	Jürgen Pikk

---

¹ Kättesaadav [Planeeringute andmekogust](#) (PLANK) kehtiva Harju MP 2030+ lisa 4. Kasutatud 30.11.2024

1. Harju maakonna rohevõrgustiku kujunemine

1.1. 2003. a teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“

Nagu sissejuhatuses märgitud tugineb Harju maakonna rohevõrgustik 2003. aastal kehtestatud teemaplaneeringul „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Taoliste teemaplaneeringute koostamise kõigis maakondades algatas 1999. aastal Eesti Vabariigi Valitsus². Neis keskenduti kahele alateemale: roheline võrgustik ja väärtuslikud maastikud. Teemaplaneeringu olulisim eesmärk oli loodus- ja keskkonnakaitseliselt põhjendatud ruumistruktuuri tagamine. Tuginedes erinevate taristute paiknemise ja vajaduste analüüsile, seati kasutustingimused, et tagada maakondades säästev areng.

Teemaplaneeringus eristati kahte tüüpi rohevõrgustiku elemente:

- **tugi- ehk tuumalad** – piirkonnad, millele süsteemi toimimine valdavalt toetub. Tugialad on ümbritseva suhtes kõrgema väärtusega alad (peamiselt lähtuvalt loodus- ja keskkonnakaitselistest väärtustest);
- **rohekoridorid**, ribastruktuurid nn siduselemendid.

Tugialade käsitlemise osas rõhutati, et nende lahutamatuks osaks on äärealad. Need alad jäävad küll tuumala piiridest välja, kuid on nende kandjateks ja moodustamise aluseks. Tugialade säilitamine toimub eelkõige äärealade roheline võrgustikuga sobiva maakasutuse kaudu.

Struktuurielementide määratlemisel tugineti järgmistele teguritele:

- roheline võrgustiku elementide morfomeetrilistele kriteeriumitele (tugialadel pindala, ribastruktuuridel laius) ja looduslike alade osatähtsusele;
- loodus- või keskkonnakaitselistele väärtuskriteeriumitele (haruldus, ohustatus, kaitstuse aste, looduslikkus jne);
- ökoloogilistele, keskkonnakaitselistele ja maastikulistele iseärasustele;
- liikide elupaigaeelistustele, rändekoridoride paiknemisele jne.

Sinivõrgustikku eraldi teemaplaneeringus ei määratletud. Selle osas märgiti, et maa-alad vetevõrgu kalda ulatuses täiendavad rohelist võrgustikku „sinise“ võrgustiku elementidega ning on seega rohelist võrgustikku sisuliselt rikastavateks lõikudeks. Harju maakonna maakasutuse eripära arvestades ei ole jõgesid käsitletud rohekoridore igakülgsest asendavate elementidena. Viimast lauset võib mõista nii, et Harju maakonnas asuvad jõed ja nendega seotud alad on küll olulised rohelist võrgustikku rikastavad elemendid, kuid neid ei saa käsitleda täieõiguslike alternatiividena rohekoridoridele, mis on planeeringus määratletud spetsiaalselt siduselementidena.

Lisaks toodi teemaplaneeringus roheline võrgustiku elementide hierarhia tasandite määratlemise alused, mis peaauglikult tuginesid elementide morfoloogial (vt Tabel 1).

Tabel 1 Teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ rohevõrgustiku elementide hierarhia määramise alused

Tasand	Tugiala läbimõõt	Rohekoridori läbimõõt	Indeks (T – tugiala, K – koridor)	Eesti 2010 ³ tasand
Riigi	25-50 km	10-20 km	T6 (K6)	Rahvusvaheline tasand
Piirkondlik	5-25 km	2-10 km	T7, T8, T9 (K7, K8, K9)	Riigi tasand
Kohalik	1-5 km	300-2000 m	T10 (K10)	Mikrotasand

² Eesti Vabariigi Valitsuse 1999. aasta korraldusega nr 763-k „Maakonnaplaneeringute teemaplaneeringu algatamine“

³ Tasand 2000. aastal kehtestatud esimese üleriigilises planeeringu 2010 järgi

Teemaplaneeringuga määratleti Tallinna linnale roheline võrgustiku osana roheline vöönd ehk haljasvöönd, mis on linnaelanike lähipuhkeala. Rohelise vööndi metsad määrati kaitsemetsa kategooriasse. Selle 2008. aastast metsaseadusest kadunud metsakategooria eesmärk oli eelkõige inimeste keskkonnale ebasoodsate mõjude (tuul, mullaerosioon, põllumajanduslike kõlvikute, teede ja asulate kaitsemine tuiskliiva eest jne) vältimine või leevendamine, soodsama elukeskkonna loomine (nt puhkemetsad) jms. Kaitsemetsade majandamisel oli esmatähtis selle kaitsefunktsiooni säilitamine ja parandamine.

Lisaks käsitleti teemaplaneeringus ka suuremaid rohevõrgustikuga seotud konflikte. Peamiste konfliktidena tuuakse välja rohevõrgustiku kokkupuuted taristu ja ehitusaladega. Näiteks magistraalide rajamisel läbi metsa, väärtuslikele (puhke)maastikele jne. Kuid esile tõsteti ka nt karjäärade rajamist põllumaadele. Konfliktsete alade on kajastatud ka planeeringu kaardil (vt ka Joonis 1-1). Konkreetsete konfliktsete aladena on kirjeldatud järgmisi:

1. ehituspiirkond Tallinnas Kakumäe poolsaarel, mis ohustab rohevõrgustiku katkemist rannaalal;
2. tugeva elamuarendussurve all olev Kloostrimetsa Viimsiga ühendav rohekoridor Pirita linnaosas;
3. ehitussurve puhkemetsadele Klooga-Rannas, kohati ka Laulasmaa ja Lohusalu külades Keila vallas.

Samuti juhitakse tähelepanu konfliktide väljaselgitamisele toona veel arendusjärgus olevatele suurtele taristuobjektidele nagu Tallinna väike ringtee, raudteeühendused, karjäärid jne. Ennustati, et eriti keerukaks kujuneb olukord Viljandi maantee ja Männiku karjäärade piirkonnas Saku valla põhjapiiril.

Joonis 1-1 2003. a teemaplaneeringus kavandatud rohevõrgustik Tallinna linna lähimbruses

1.2. Harju maakonnaplaneering 2030+

Kehtiv [Harju maakonnaplaneering](#) kehtestati 2018. aastal⁴. Maakonnaplaneeringuga täiendati roheline võrgustiku määramise metoodikat, piire ja tingimusi, lähtudes nii maakonna arengusuundumustest kui roheline võrgustiku sidususe ja edaspidise toimimise vajadusest. Rohevõrgustiku ruumikuju lähtekohaks oli 2003. a kehtestatud teemaplaneeringus (vt ptk 1.1) määratud rohevõrgustik, mida üldplaneeringute lahenduste põhjal kohandati. Rohevõrgustiku elemente, sh hierarhilist taset, planeeringus ei eristatud.

Lisaks täpsustati rohevõrgustiku käsitlust lähtuvalt rohetaristu strateegiast – tõsteti esile võrgustiku rolli säilitada ökosüsteemide väärtusi ja funktsioone ning pakkuda seeläbi looduskeskkonnale ja inimestele vajalikke hüvesid.

Rohelise võrgustiku konfliktide osas toonitatakse, et Harjumaa osas on tegemist ühe Eesti konfliktsema piirkonnaga. Sealset looduskeskkonda kujundab suhteliselt tihed ja laienev asustus ning arvukad taristuobjektid, mis on mõlemad ka põhilisteks rohevõrgustiku konfliktiallikeks. Suuri omavahel sidusaid loodusmaastikke on maakonnas vähe ja domineerivad väiksema läbimõõduga tugialad. Eriti kriitiline on olukord Tallinna lähiümbruses. Transporditaristu puhul on peamiste konfliktiallikatena nimetatud suure liiklusintensiivsusega maanteid, eeskätt Tallinn-Narva, Tallinn-Tartu-Luhamaa, Tallinna ringtee, Tallinn-Paldiski, Tallinn-Pärnu-Ikla, Tallinn-Rapla-Türi. Raudteetaristu osas peetakse peamiseks ohuteguriks kavandatava Rail Baltica raudteetrassi. Konfliktse asustuse puhul lisaks Tallinna lähiümbrusele konkreetseid piirkondi välja ei tooda ning viidatakse, et roheline võrgustikuga koostoimimise paremaks korraldamiseks on maakonnaplaneeringus toodud üldised kasutustingimused.

2003. a teemaplaneeringus käsitletud Tallinna roheline vööndi kohta sedastatakse kehtivas maakonnaplaneeringus, et roheline vööndi rohealade kasutuses ja arengus konkreetseid meetmeid ei rakendatud, mistõttu realsuses algselt rangete tingimustega kavandatud vööndi puhul muude aladega erisust ei saavutatud. Sellest lähtuvalt on maakonnaplaneeringu joonisel Tallinna roheline vööndi piir kantud indikatiivsena, millega sisult ei kaasne täiendavaid kohustusi või suuniseid. Harju maakonnaplaneeringus 2030+ määratud rohevõrgustikku ja Tallinna roheline vööndi piiri kujutab Joonis 1-2.

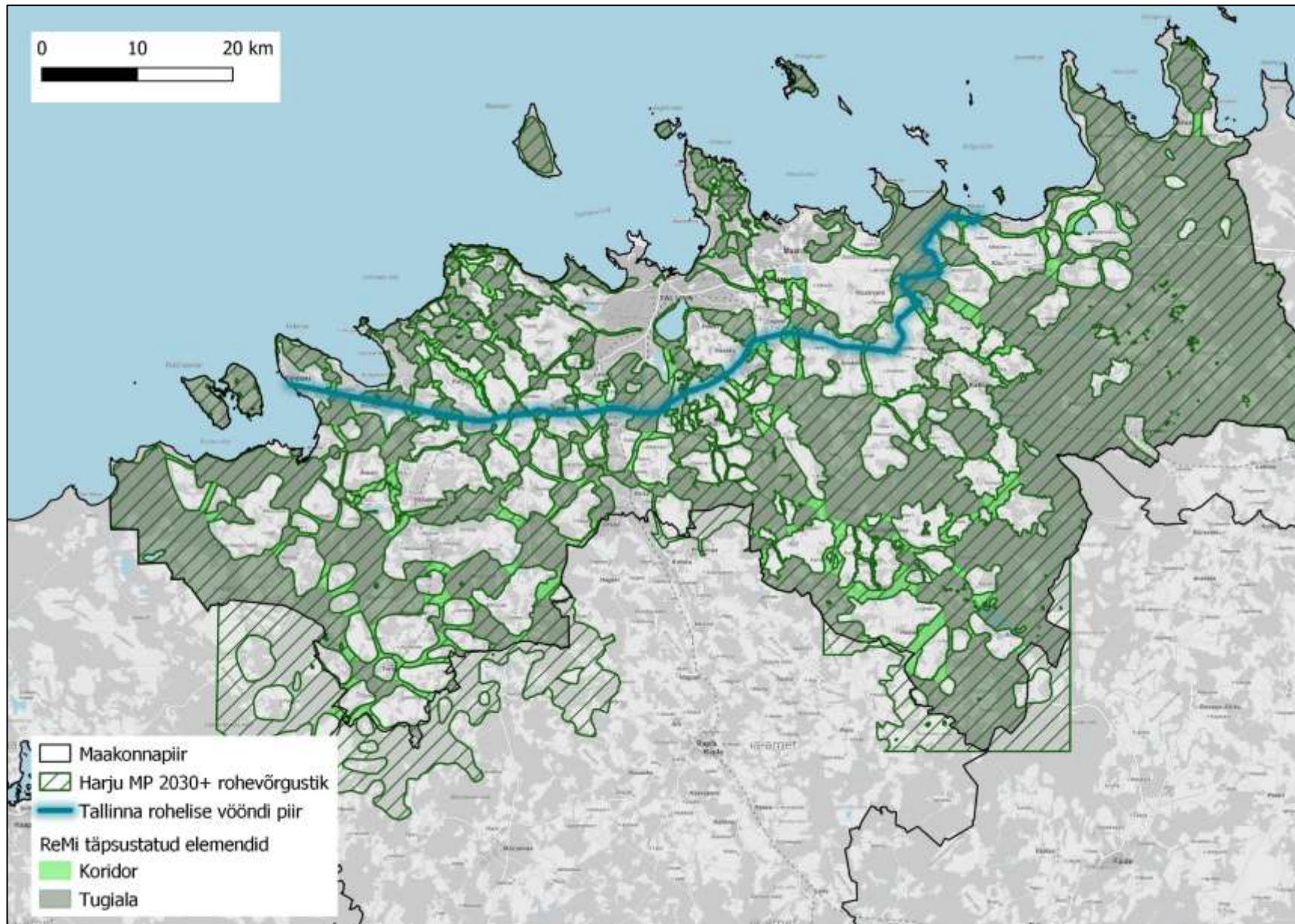
1.2.1. Rohevõrgustiku elementide täpsustamine

Tulenevalt vajadusest rohevõrgustiku kasutustingimusi tõhusamalt rakendada koostati ReMis (tollal Rahandusministeerium) 2022. aasta esimesel poolel Harju maakonnaplaneeringus 2030+ määratud rohevõrgustiku ruumikujusid arvestades kaart, milles eraldati rohevõrgustiku elemendid tugialadeks ja koridorideks, määrati neile hierarhiline tase (kohalik, piirkondlik, riigi) ning elemendi järku näitav indeks (T6-T10 ja K6-K10). Kaardi koostamisel tugineti suuresti 2003. a teemaplaneeringul ja arvestati ka sel hetkel Planeeringute andmekogus (PLANK⁵) kättesaadavat üldplaneeringute infot. Joonis 1-2 kujutab valminud ruumikujusid Harju maakonnaplaneeringus 2030+ koostatud rohevõrgustiku taustal.

---

⁴ Riigihalduse ministri 09.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/78.

⁵ <https://planeerimine.ee/digi/plank/> Kasutatud 19.12.2024

Joonis 1-2 Rohevõrgustik ja Tallinna roheline vööndi piir Harju maakonnaplaneeringus 2030+ (Aluskaart: Maa-amet, 2024)

2. Rohevõrgustiku jaotuse analüüs ja vastavuse kontroll

2.1. Elementide jaotamise meetodika

Rohevõrgustiku elementide selge piiritlemise vajadusele viitab ka 2023. a Keskkonnaagentuuris koostatud juhend⁶, millele eelnes põhjalik kohalike omavalitsuste üldplaneeringute roheline võrgustiku ruumiandmete analüüs⁷. Kuigi uuringus ja juhendis keskendutakse eeskätt võrgustiku üldplaneeringute tasemele, on mitmed seal toodud tähelepanekud asjakohased ka maakonnaplaneeringu taseme rohevõrgustikus. Neist olulisemad on kaks suunist, millest ka siinses analüüsis lähtutakse:

1. rohevõrgustiku kaardikihtide koostamisel tuleb **elemendid eristada** (tugiala ja koridor), mis võimaldab nende funktsiooni ja eesmärgi määramist,
2. rohevõrgustiku **elemendid ei tohi kattuda**, kuna lisaks eesmärgi määramise ja kasutustingimuste rakendamisega seotud segadusega kaasneb siis ka pindalaline ülehindamine.

Analüüsis võetakse Harju maakonnaplaneeringus 2030+ määratud rohevõrgustiku elementide täpse piiritlemise aluseks ReMi 2022. a koostatud kaardikiht. Nagu eespool öeldud, on seal elementide jaotamisel lähtutud eeskätt 2003. a teemaplaneeringust. Tuleb tähele panna, et tollases planeeringus küll indikeeriti võrgustiku erinevad elemendid indekse abil, kuid elemente kaardil ei eristatud. See tähendab, et teemaplaneering osutab vaadeldava ala rohevõrgustiku elemenditüübile, kuid erinevaid elemente selgepiirilisel ei eralda. Seetõttu ei anna teemaplaneering piisavalt selgeid aluseid Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku elementide täpseks piiritlemiseks.

Sellest tulenevalt kasutatakse siinses uuringus elementide täpsemal piiritlemisel abivahendina Harju maakonna üldplaneeringutes määratud rohevõrgustiku ruumikujusid. Planeerimisseaduse § 56 lg 9 järgi on maakonnaplaneeringu üks ülesanne rohevõrgustiku toimimise tagamiseks üldiste kasutustingimuste määramine. Selle alusel täpsustatakse üldplaneeringus rohevõrgustiku asukoht ja selle toimimist tagavad tingimused (PlanS § 75 lg 1 p 10). Seega, kuigi erinevate tasemete planeeringute täpsusaste on erinev, siis on elementide eristamiseks maakonnaplaneeringu täpsemate andmete puudumise tõttu põhjendatud seda täpsustavate üldplaneeringute ruumikujudega arvestamine.

Siin analüüsis kasutatud Harju maakonna üldplaneeringute rohevõrgustiku ruumiandmed pärinevad üleriigilise planeeringu "Eesti 2050" alusuuringu "Rohe- ja sinivõrgustiku eesmärk ja toimimise tagamine" tarbeks koondatud rohevõrgustiku kaardikihtide andmebaasist. Alljärgnevas tabelis on toodud töös kasutatud Harju maakonnas olevate üldplaneeringute rohevõrgustiku andmete täpsem info. Andmed on koondatud seisuga 21.08.2024.

Tabel 2 Ülevaade Harju maakonna kohalike omavalitsuste üldplaneeringute rohevõrgustike andmetest. Allikas: Uuring „Rohe- ja sinivõrgustiku eesmärk ja toimimise tagamine“

Kohalik omavalitsus	Üldplaneeringu seis 21.08.2024
Anija vald	Kehtestatud 2020
Harku vald	Kehtestatud 2013, ülevaatamine 2023
Jõelähtme vald	Menetluses
Keila linn	Kehtestatud 2024
Kiili vald	Kooskõlastamine 2022

⁶ Keskkonnaagentuur. 2023. Rohevõrgustiku planeerimise juhend

⁷ Keskkonnaagentuur. 2023. 2023 Rohevõrgustik. Üldplaneeringute analüüs ja planeerimissoovitused.

Kohalik omavalitsus	Üldplaneeringu seis 21.08.2024
Kose vald	Kehtestatud 2021
Kuusalu vald	Menetluses
Loksa linn	Kehtestatud 2009, ülevaatamine 2017. Linna piires rohevõrgustikku ei kavandatud
Lääne-Harju vald	Menetluses
Maardu linn	Kehtestatud 2023
Raasiku vald	Kehtestatud 2020
Rae vald	Kogu valla üldplaneering kehtestatud 2013. a, kehtib täna osaliselt. Lisaks on kehtestatud Rae valla põhjapiirkonna üldplaneering (2024) ja Rae valla Jüri aleviku ja sellega piirnevate Aaviku, Vaskjala ja Karla külaosade üldplaneering (2012)
Saku vald	Kehtestatud 2023
Saue vald	Kehtestatud 2021
Tallinn	Andmestik tugineb üldistatult linnaosa üldplaneeringutes määratud rohevõrgustikul ⁸
Viimsi vald	Menetluses

Tabelist selgub, et viie omavalitsuse üldplaneeringud olid andmete kogumise hetkel veel koostamisel. Nende kohalike omavalitsuste seisukohad rohevõrgustiku ruumikujude osas võivad veel täpsustuda. Seetõttu on soovitatav üldplaneeringute kehtestamise järel rohevõrgu elementide piirid maakonnaplaneeringus üle kontrollida ja vajadusel korrigeerida, et tagada elementide piiritlemise käsitlus ühtsetel alustel.

Oluline on märkida, et analüüsi eesmärk ei ole kujundada uusi rohevõrgustiku ruumikujusid, vaid piiritleda elemendid olemasoleva Harju maakonnaplaneeringu 2030+ rohevõrgustiku sees.

ReMi koostatud kaardikihil olevate elementide jaotuse valideerimiseks kõrvutati kihti Harju maakonna kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes kavandatud rohevõrgustike andmeid koondava kaardikihiga. Nii tuvastati alad, kus elementide jaotuses esineb erinevusi, st rohevõrgustiku osa, mis on ReMi kaardikihil tugiala, kuid üldplaneeringute kihil koridor, ja vastupidi. Taolisi alasid nimetatakse siin töös edaspidi *niheteks*. Nihked indikeerivad alasid, kus võib esineda vajadus ReMi kaardikihil elementide jaotust korrigeerida.

Maakonnaplaneeringud on üldplaneeringutest üldisema täpsusastmega. Seetõttu ei peaks olema eesmärk detailseid üldplaneeringute ruumikujusid neile justkui ajaliselt ja menetlusprotsessis eelnevale (osa üldplaneeringuid on siiski Harju maakonnaplaneeringust 2030+ varasemad) maakonnaplaneeringule üks-ühele üle kanda. Seetõttu arvestatakse korrigeerimist vajavate alade tuvastamisel alljärgnevalt toodud **maakonnaplaneeringu täpsusastmest** tulenevaid põhimõtteid.

1. Tähtis on leida **olulised minimaalsed nihked**, st vähim pindala, mis võib olla sisuliselt määrav. Selleks võeti aluseks rohevõrgustiku maakonnaplaneeringu väikseima pindalaga seotud kasutustingimus, milleks on õueala suurust reguleeriv tingimus: *rohelise võrgustiku rohekoridorides ei tohi aiaga piiritava õueala suurus ületada 0,4 ha, säilitamaks hajaasustusele omast avatud ruumi ja võimaldada ulukite vaba liikumist*. Sellest lähtuvalt arvestati, et olulise nihke **pindala alampiiri on 0,4 ha**. Saadud nihetest jäeti omakorda arvestamata väga kitsad, eelduslikult olulist mõju mitte omavad nihked, mis olid alla 10 m laiused. Joonis 2-1 kujutab kaartide võrdlemisel tuvastatud olulisi minimaalseid nihkeid.

⁸ Allikas: O. Kärmas 12.06.2024 e-kiri

Joonis 2-1 Olulised minimaalsed maakonna- ja üldplaneeringute elementide vahelised nihked. Aluskaart: Maa-amet, 2024

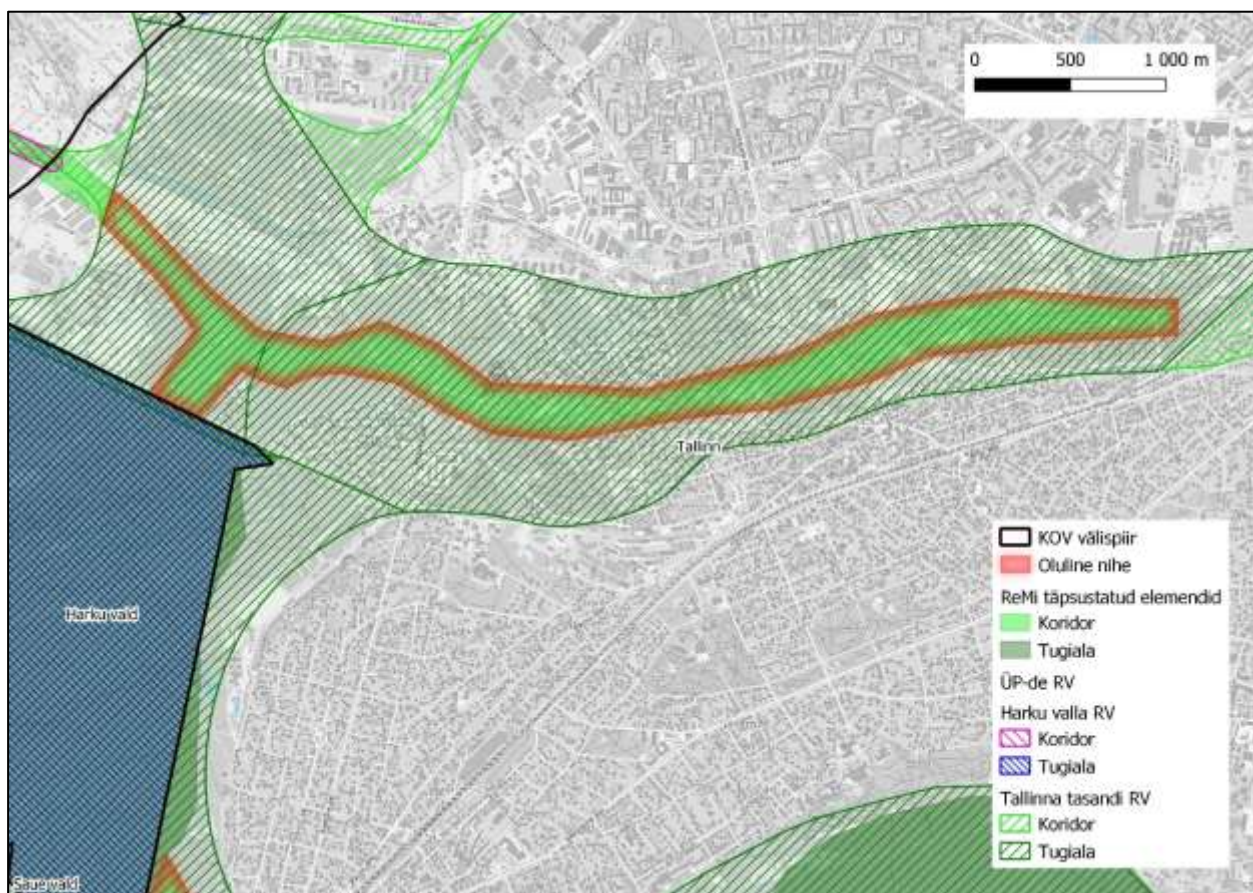
- Teatud juhtudel on üldplaneeringus maakonnaplaneeringu rohevõrgustikku täpsustades **muudetud mõne elemendi tüüpi**. Tavaliselt on tüübimuutus tingitud täpsematest lokaalsetest faktoritest (nt täpsustavad alusuuringud, kohalikud olud jne). See ei pruugi Harjumaa näitel olla teadlikult vastuoluline otsus, kuna maakonnaplaneeringus 2030+ on rohevõrgustik elementideks jagamata. Tuleb selgitada, et rohevõrgustiku elementide tüübi muutus detailsemas planeeringuastmes ei ole välistatud ja võib andmete täpsustamisel olla loogiline tulem. Kuid see ei tähenda, et selle põhjal tuleks omakorda korrigeerida maakonnaplaneeringut. Tüübi muutusega kaasneb üldplaneeringus üldjuhul suuremahuline kogu elemendi ruumikuju korrigeerimine. Nt olukordades, kus koridor muudetakse tugialaks, hõlmatakse tervikliku elemendi tekitamiseks lisaks koridorile juurde ka suur hulk seni rohevõrgust väljas olnud ala. Maakonnaplaneeringu piirides see element kompaktselt tugialana ei toimiks. Vastupidistel juhtudel, kus tugiala või suur osa sellest muudetakse koridoriks, hõlmatakse sellele samuti üldplaneeringus juurde rohevõrgustikust väljas olnud ala, et ühendada koridor järgmise tugialaga. Maakonnaplaneeringu ruumikujus jääks selline element mittetoimivaks tupikuks. Eelnevast lähtuvalt oleks tüübimuudatusi arvestades vältimatu muuta ka konkreetse elemendi ruumikuju maakonnaplaneeringus, vastasel korral kannatab selle rohevõrgustiku osana funktsioneerimine. Ruumikujude muutmine ei ole siinse töö eesmärk ning võib vaielda, kas see üldse peakski olema, kuna oluline on mitte kaotada fookust planeeringu täpsustamisel, sellele planeerimisseadusega seatud eesmärgilt ja planeeringu koostamise aegselt kontekstilt.

Harju maakonnaplaneeringu seletuskirjas on selgitatud, et rohevõrgustiku ruumikujude kavandamise lähtekoht on 2003. a teemaplaneering, mida muu hulgas korrigeeriti (sel hetkel) kehtivate üldplaneeringute põhjal. Siinsesse töösse hõlmatud üldplaneeringutest kehtis tol hetkel vaid Harku ja Rae valla oma (Tabel 2). Sealjuures ei ole Rae valla

üldplaneeringus elemente eristatud. Seega on **kehtivas maakonnaplaneeringus elemenditüübi osas eelkõige asjakohane lähtuda 2003. a teemaplaneeringust ja Harku valla üldplaneeringust.**

Sellest lähtuvalt tuli punktis 1 tuvastatud oluliste nihete puhul kontrollida nende asukohta ja elemenditüübi määratlust viidatud planeeringute kaardikihil. Siinses töös ei arvestatud tüübi muutusega, kui see tulenes maakonnaplaneeringust hilisemast üldplaneeringust. Küll aga markeeriti see konflikt ära infokihil. Erisuseks on Saku valla üldplaneering, kus üldplaneeringus sisuliselt keskendutigi vaid maakonnaplaneeringus määratud rohevõrgustiku elementideks jagamisele ning rohevõrgustiku välispiiri korrigeeriti minimaalselt. Seetõttu arvestati siin töös kõigi Saku valla üldplaneeringus kavandatud elemendipiiridega, sh tüübimuutusi võrreldes ReM kihiga.

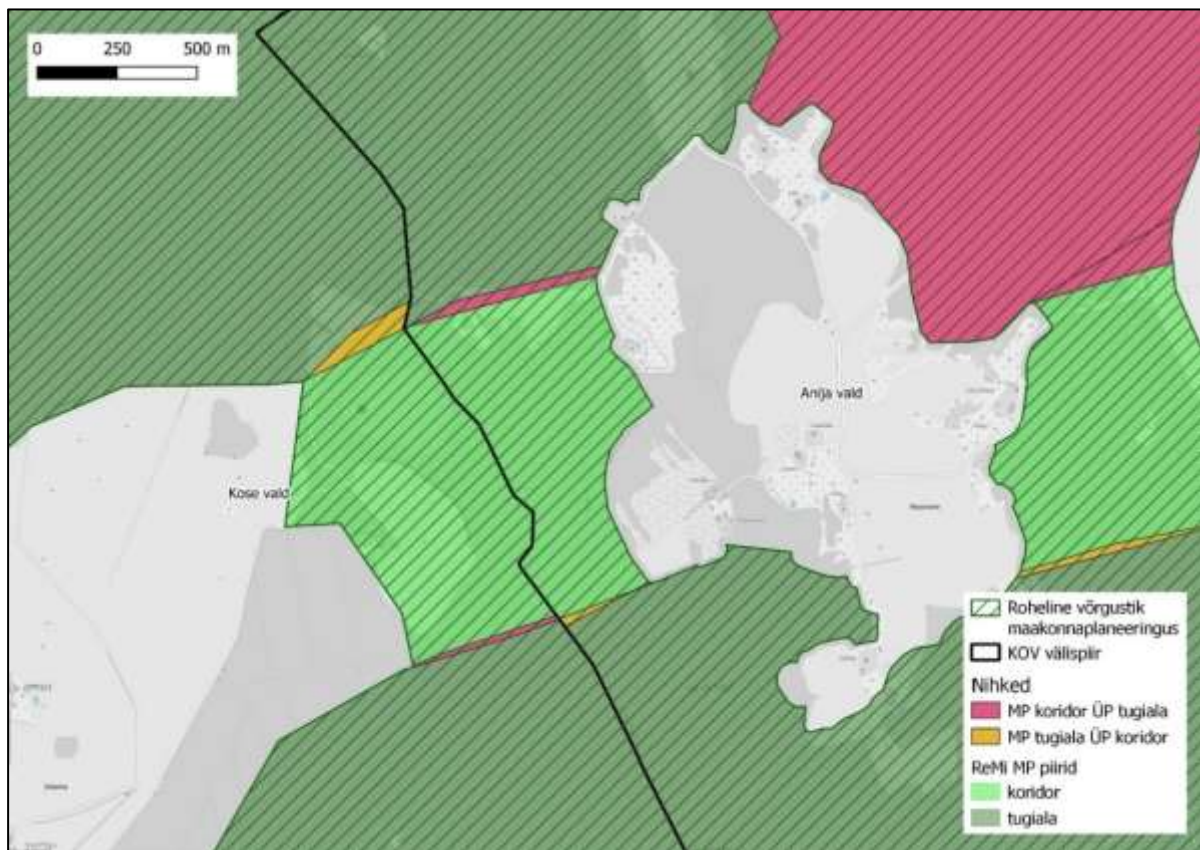
3. Oluline on, et **muudatuse tagajärjel jääks rohevõrgustik toimima** ja selle elemendid säilitaksid oma funktsionaalsuse. Näiteks jäeti üldplaneeringu täpsustusega arvestamata, kui see muutis maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku konkreetse elemendi osa mittetoimivaks. Põhjuseks oli enamasti üldplaneeringus loodud uus element, mis maakonnaplaneeringus puudus. Need olukorrad märgiti ka oluliste nihete kaardikihil. Vt allolev näide, mis illustreerib veel üht rohevõrgustiku kavandamisega seotud probleemi – omavalitsuste rohevõrgud nõ valguvad üle piiri (all Tallinn Harku valda).

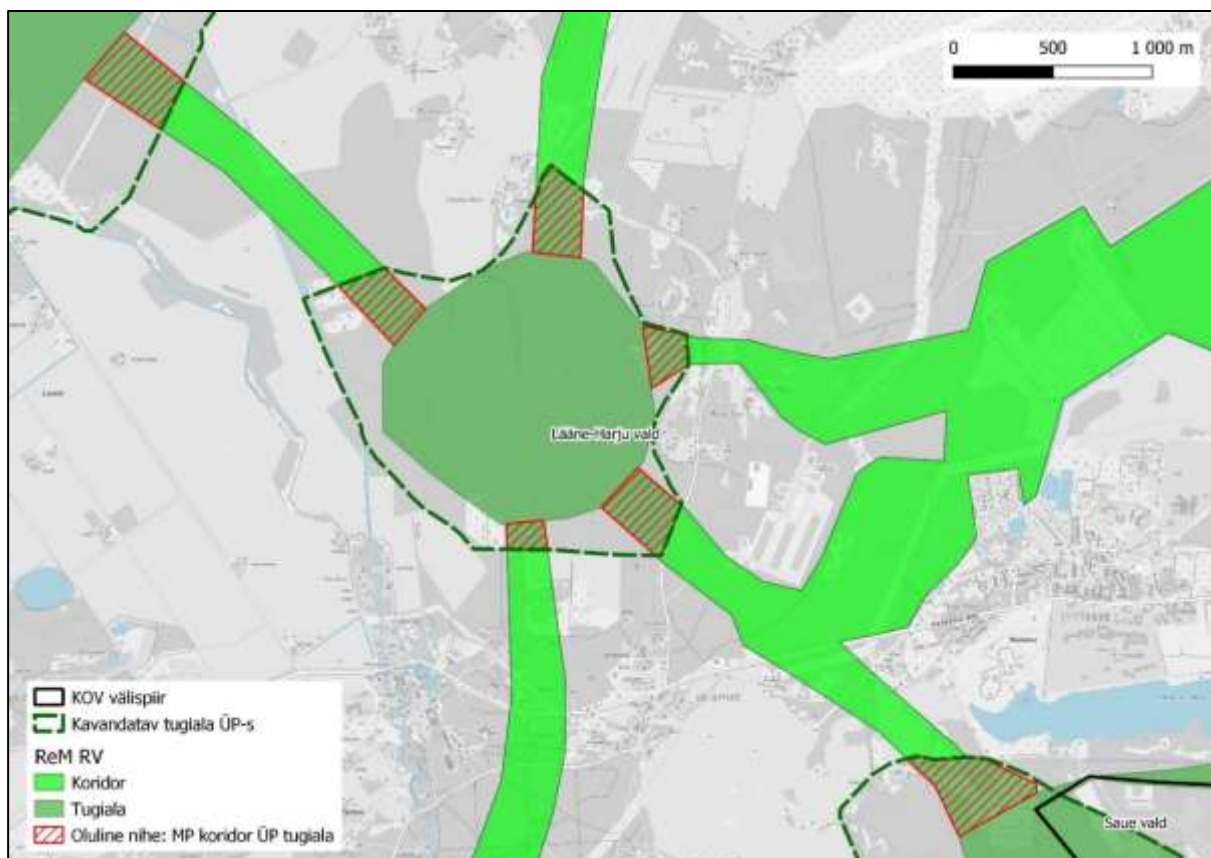
Joonis 2-2 Rohevõrgustik Harku valla ja Tallinna linna piiril. Olulise nihkega jäeti töös arvestamata, sest maakonnaplaneeringus määratud koridor sellises ruumikujus tugialana ei toimi. Aluskaart: Maa-amet, 2024

Eelnevalt toodud põhimõtteid arvestades koostati maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku eristatud elementidega kaardikihid (tugialad ja koridorid eraldi). Töö käigus joonistusi välja ka kohalikud omavalitsused, kus rohevõrgustiku ruumiandmete täpsustamisel jäid üldplaneeringute koostamisel omavalitsusüksuste piiride ülest rohevõrgu elementide täpsed välispiirid tõenäoliselt kokku

leppimata, mistõttu nende üleminek ühest omavalitsusest teise ei olnud sujuv. Need anomaaliad kanduvad üle ka siinsesse töösse. Nt allolev Anija ja Kose valla vaheline rohekoridor.

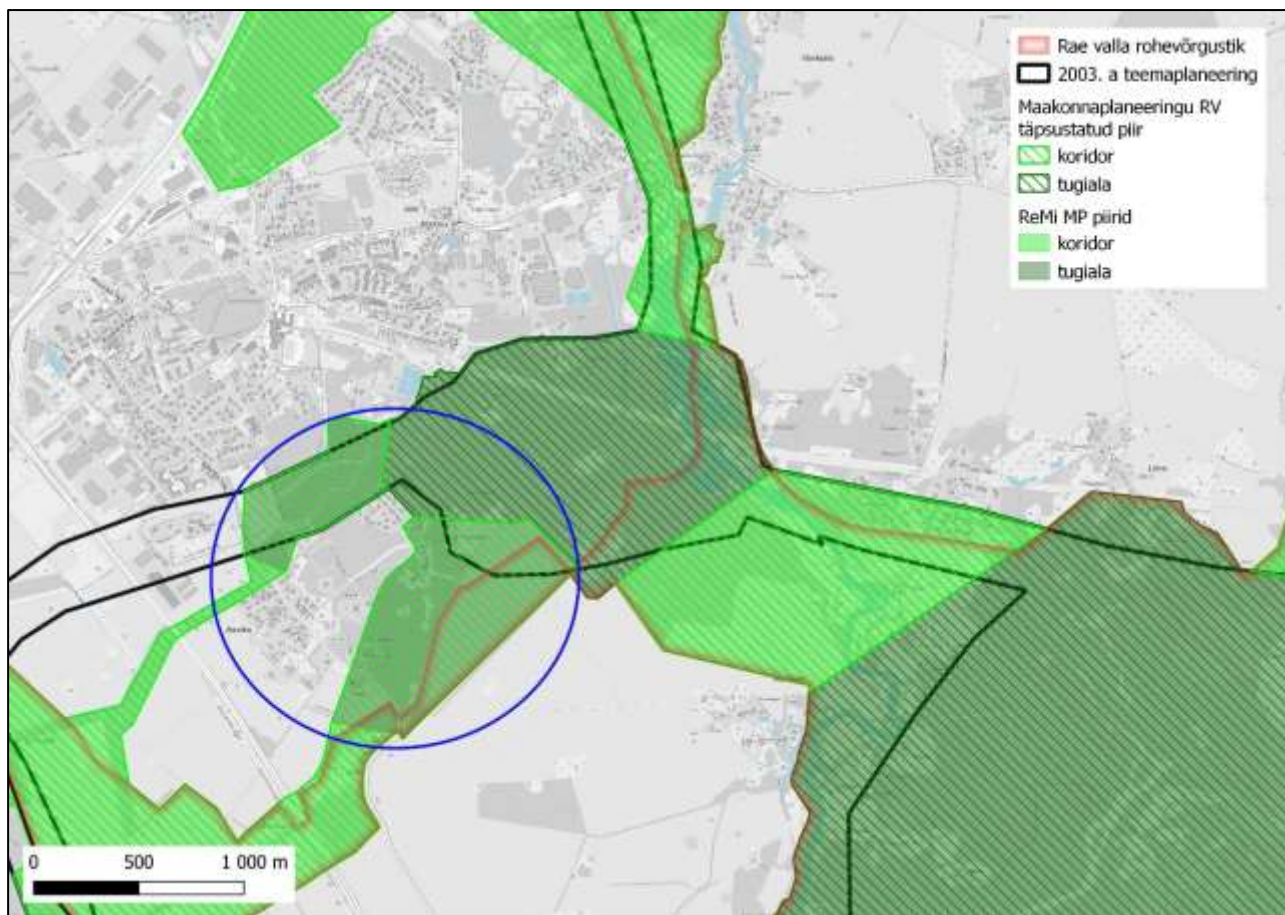
Joonis 2-3 Olulised nihked rohevõrgustikus Anija ja Kose valdade piiril. Aluskaart: Maa-amet, 2024

Joonis 2-4 Olulised nihked Lääne-Harju vallas. Aluskaart: Maa-amet, 2024

Samuti paistavad silma alad, kus üldplaneeringus on mõne tugiala ulatust oluliselt suurendatud ja seda osaliselt ka maakonnaplaneeringus määratud rohekoridori arvelt (Joonis 2-4).

Saue ja Rae vallas on rohevõrgustiku elemendid ka üldplaneeringutes jäetud täpsustamata. Seal kontrolliti ReMi koostatud elementide kaardikihil 2003. a teemaplaneeringuga arvestamist, kuid arvestati ka valdade üldplaneeringutes määratud rohevõrgustiku ruumikujuga. Seetõttu on teatud piirkondades elementide piiritlemisel varasemate planeeringutest puuduvate selgete juhtjoonte puudumise tõttu püütud olemasoleva info põhjal prognoosida konkreetse ala elemendi tüüpi ja määratud välispiirid looduslike orientiire põhjal. Alumisel joonisel on näide Rae vallast, kus eri planeeringute rohevõrgustiku tähendusi aimates ja eksperdi parimate teadmiste põhjal looduslike piiride (peamiselt kraavid) järgi elementide piire täpsustati.

Joonis 2-5 Rohevõrgustiku elemendid Rae vallas. Piirkond, kus elementide piire täpsustatud on tähistatud tumesinise sõõriga. Aluskaart: Maa-amet, 2024

2.1.1. Detailplaneeringutest tingitud muudatused

Töö üks ülesannetest oli koondada kokku planeeringutega kavandatud tegevusi arvestav rohevõrgustiku struktuur. Selleks tuvastati ReMi abiga kehtestatud detailplaneeringud (alates 2018.), mis potentsiaalselt võivad omada kokkupuudet Harju maakonnaplaneeringuga. Seejärel kontrolliti, kas koos leitud detailplaneeringute elluviimisega kavandati ka rohevõrgustiku ruumikujude muutust. Kokku tuvastati 33 võimalikku rohevõrgustikuga kokkupuudet omavat detailplaneeringut (vt lisa 4).

Analüüsi raskendas ruumiandmete kättesaadavus, kuna mitme detailplaneeringu andmeid ei olnud planeeringute andmekogus. Suur osa puuduolevate planeeringute kaartidest saadi konkreetse kohaliku omavalitsuse kodulehelt. Kaarte võrreldi georefereerimise abil maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku kihiga võimalike muudatuste tuvastamiseks.

Kokkuvõtvalt leiti kolm detailplaneeringut, milles muudeti maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku piiri (vt lisas 5 olev kaardikiht). Nende muudatustega arvestati ka rohevõrgustiku kaardikihtidel.

2.2. Elementide hierarhia

2003. a planeeringus oli elemendi hierarhilise taseme määramise peamiseks lähtekohaks elemendi morfoloogia. Rohevõrgustiku tänane käsitus sellist lähenemist enam ei toeta. Üleriigilise planeeringu alusuuringu „Rohe- ja sinivõrgustiku eesmärk ja toimimise tagamine“ eelnõu (edaspidi viidatud kui ÜRP RV uuringu eelnõu) järgi on hierarhiline tase kavas selgemalt siduda elemendi eesmärgiga, millele on praegu suhteliselt vähe tähelepanu pööratud. Üks esimesi allikaid, mis taolise muutuse vajadusele viitas, oli siin töös viidatud 2003. a KAURi rohevõrgustiku juhend. Võrgustiku kvaliteedi küsimus on järjest jõulisemalt esile kerkinud ning see on paljuski seotud rohevõrgustiku elurikkuse toetamise rolliga. Nii on näiteks Riigikohus teinud mitu märgilist kohtuotsust, millest tähtsamate hulgas võib välja tuua seisukoha, et elurikkuse kaitse on alati rohevõrgustiku esmane ja olulisim funktsioon (3-21-2074). Sealjuures ei piisa selle tagamiseks lihtsalt olemasolevate maakatte kasutamise viise reguleerivate seaduste piiride ja normide täitmisest (nt metsaseadus), vaid vajalikud on rohevõrgustiku toimimisest lähtuvad spetsiifilised tingimused. Samuti võib rohevõrgustikku negatiivselt mõjutada vaid ülekaaluka avaliku huvi korral (3-21-979). Elementide eesmärgi määramise lähtekohad on läbimas põhjalikku uuenduskuuri ning kõikide eelduste kohaselt lähtuvad elementide eesmärgid tulevikus selle funktsioonist. See omakorda eeldab rohevõrgustiku kavandamisel märgatavalt täpsemate alusandmete kasutamist.

Siin töös käsitletud rohevõrgustik on kavandatud kõige esimesi juhendeid arvestades. Hierarhilise taseme uute suuniste järgi ülevaatamine tähendaks kogu rohevõrgustiku põhjalikku ümbermõtestamist ja -kujundamist. See aga ei ole siinse töö eesmärk ning seda poleks ka mõistlik teha enne uute üleriigiliste põhimõtete paika panemist. Sellest lähtuvalt on siin töös elementide hierarhilise taseme määramisel lähtekohaks Tabel 1 toodud 2003. a teemaplaneeringu juhised. Peamine muudatus, mis seeläbi kaasneb, on suure osa piirkondliku taseme elementide muutumine kohaliku tasandi elementideks, kuivõrd vähesed koridorid ületavad piirkondliku elemendi minimaalset laiust, s.o 2 km. Jaotusesse tuleb siiski suhtuda reservatsiooniga. Eeskätt eeltoodud vaid morfoloogial põhineva lähenemise kriitikast, millele viitab ka nt 2007. a koostatud Harku valla rohevõrgustiku uuring: *Sepp ja Jagomägi (2001) metoodikas erinevate tasandite juures toodud morfomeetristesse parameetritesse tuleb suhtuda suure ettevaatlikkusega, kuna tegelikkuses sõltuvad koridoride laius ja ulatus konkreetsetest looduslikest ja maakasutuslikest oludest, koridori funktsioonist jne, mis võivad tingida vajaduse nii kitsamate kui laiemate roheliste struktuuride järele*⁹.

Siinkohal tuleb lisaks välja tuua, et 2003. a Harju maakonna asustust ja maakasutust suunava teemaplaneeringu ja 2002. a valminud maakonnaplaneeringute rohevõrgustiku koostamise metoodika¹⁰ vahel on hierarhiliste tasemete määramisel arvestatavad erisused, mida ilmestab allolev tabel. Justkui sama tasandi elementide hierarhilist taset määrava läbimõõdu vahemik on juhendis ja teemaplaneeringus küllaltki erinev. Ilmselt toimusid teemaplaneeringu ja juhendi koostamine umbes samas ajaaknas, mis on tinginud taoliste detailide erinevuse.

Tabel 3 Elementide parameetrid eri tasanditel 2002. a maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku juhendis (alla joonitud) ning 2003. a Harju maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“

Tasand	Tugiala läbimõõt (km)	Koridori läbimõõt (km)	Indeks
Riigi	25-50	10-20	T6 (K6)
<u>Riigi suured</u>	<u>30-50</u>	<u>10-20</u>	<u>1T (1K)</u>

⁹ Eestimaa Looduse Fond (koostaja: Kohv, K.) 2007. Harku valla rohevõrgustiku tuumalade ja koridoride uuring

¹⁰ Sepp, K. ja Jagomägi, K. 2002. Roheline võrgustik

Tasand	Tugiala läbimõõt (km)	Koridori läbimõõt (km)	Indeks
<u>Riigi väikesed</u>	<u>10-20</u>	<u>3-5</u>	<u>2T (2K)</u>
Piirkondlik (maakonna)	5-25	2-10	T7 (K7), T8 (K8), T9 (K9)
<u>Piirkondlik suur</u>	<u>3-5</u>	<u>1-2</u>	<u>3T (3K)</u>
<u>Piirkondlik väike</u>	<u>1-2</u>	<u>0,3-0,5</u>	<u>4T (4K)</u>
Kohalik ¹¹	1-5	0,3-2	T10 (K10)

Teine teema, mis tähelepanu väärrib, on see, et 2003. a teemaplaneeringu rohevõrgustiku joonisel käsitletud elemendid ei vasta samuti osaliselt teemaplaneeringus määratud vormimõõtmeliste kriteeriumitele. Planeeringus on märgitud, et *arvestades Harju maakonna eripära ja maakasutuslikku survet siinsetele looduskeskkonna elementidele, osutus rohelse võrgustiku seoste säilitamiseks ja loomiseks otstarbekaks tähistada piirkondliku tasandi oluliste rohekoridoridena ka väiksema läbimõõduga rohelse võrgustiku elemente kui metoodikas soovitatud*. Jääb selgusetuks, millised oli maakondliku tähtsusega elementide tegelikud minimaalsed parameetrid. See aga omakorda raskendab Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustikus elementide hierarhiliste tasemete määramist.

Eelneva põhjal tehakse **ettepanek lähtuda Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku elementide hierarhiliste tasandite määramisel 2002. a metoodikast** (Tabel 4). Metoodikat on mõistlik mõnevõrra mugandada, kuivõrd tasandite suureks ja väikeseks jagamine pole põhjendatud ja ei oma kasutustingimuste rakendamisel tähtsust.

Tabel 4 Elementide parameetrid 2002. a metoodika põhjal.

Tasand	Tugiala läbimõõt (km)	Koridori läbimõõt (km)
Riigi	5-50	2-20
Piirkondlik (maakonna)	1-5	0,5-2
Kohalik	>1	>0,5

¹¹ Kuna 2003. a juhendis keskendusti vaid maakondlikule tasandile, siis seal kohalikku tasandit eraldi välja ei toodud

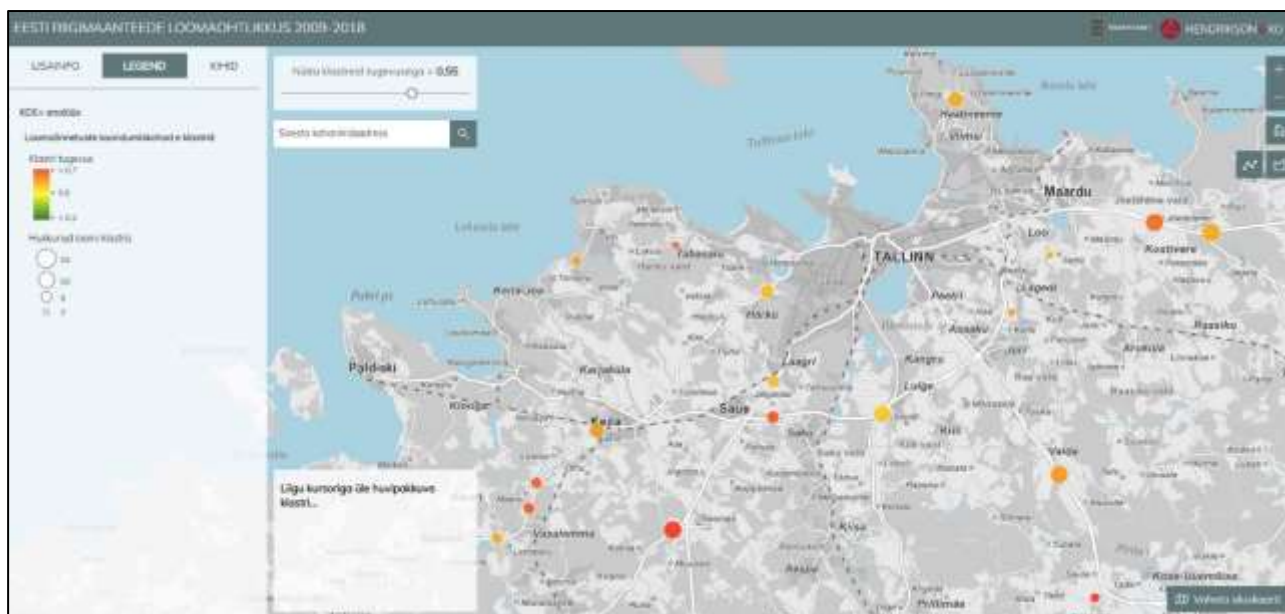
3. Konfliktid

Harju maakonnaplaneeringus 2030+ ja ka varasemas asutust ja maakasutust suunavas teemaplaneeringus on konfliktiallikatena toodud kaks peamist põhjust, milleks on **taristuobjektid** ning **asustuse ja arendusalade laienemine**. Konfliktide analüüsimisel on aluseks rohevõrgustiku ruumielementide eesmärgid:

1. **Tugialad** on enamasti **loodus- või keskkonnakaitseliselt väärtustatud alad** (kaitsealad, hoiualad, vääriselupaigad, Natura elupaigad jne) ja/või kõrge elurikkusega ja/või rohevõrgustiku seisukohalt olulisi ökosüsteemiteenuseid pakkuvad alad;
2. **Rohekoridorid** on tugialasid ühendavad rohevõrgustiku elemendid, mille eesmärk on tagada võrgustiku **sidusus**, kaasa aidata tugialade kõrge elurikkuse säilimisele, vähendada elupaikade hävimise ja killustumise mõju elustikule. Koridorid on tugialadega võrreldes vähem massiivsed ja kompaktsed ning ajas kiiremini muutuvad või muudetavad¹².

3.1. Transporditaristu

Transporditaristu objektid on olulised rohevõrgustiku konfliktiallikad. Probleemiks võib olla nii tiheda liiklusega kaasnev loomade hukkumise risk, kui ka teatud liiklustihedusest alates barjääriks muutumise oht. Samuti kaasneb tarastatud teelõikude rajamisega elupaikade killustumine. Seetõttu on loomade läbipääsudel rohevõrgustiku toimivusel elutähtis funktsioon. Hukkimisriskiga seonduvate peamiste konfliktide tuvastamiseks on abi 2019. aastal valminud veebirakendusest, kuhu on koondatud loomaõnnetuste koondumiskohad ehk klastrid 2009-2018 aastatel riigimaanteedel toimunud õnnetuste põhjal.

Joonis 3-1 Loomaõnnetuste klastrid Harju maakonnas. Allikas: [Eesti riigimaanteede loomaõhtlikkus 2009-2018](#)

Seal esile kerkivad keskmisest tugevamad (st klastri tugevus alates 0,55) loomaõnnetuste klastrid kattuvad tihti mõne rohevõrgustiku elemendiga. Harju maakonnas on olulisemad rohevõrgustikku jäävad loomaõnnetuste kohad:

1. Tallinn-Narva maantee Jõelähtme vallas Ruu külas, kus paikneb Kaberneeme lahe äärest Kostivere poole kulgev piirkondliku tähtsusega tugiala. Sinna piirkonda on kavandatud kaks loomaläbipääsu, mis eelduslikult koos maantee tarastamisega vähendavad oluliselt õnnetuste riski;

¹² Kutsar jt. 2018. Rohevõrgustiku planeerimisjuhend

2. Jõelähtme vallas Saha külas Lagedi-Kostivere maanteel, kus paikneb piirkondliku tähtsusega rohekoridor;
3. Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maanteel Rae vallas Patika külas, kus üle maantee jookseb kahte suurt loodusmaastikku ühendav piirkondliku tähtsusega rohekoridor. Ka sinna on planeeritud rajada loomaläbipääs;
4. Viimsi vallas Haabneemel. Loomaõnnetuste kohas paikneb üks neljast poolsaarel allesjäänud kahte suuremat loodusmaastikku ühendav piirkondliku tähtsusega rohekoridor;
5. Saku vallas Saue ja Luige vahelises piirkonnas, kus paiknevad piirkondliku tähtsusega koridor ja tugiala. Ühele neist aladest on nüüdseks juba rajatud loomaläbipääs. Lisaks on kavandatud veel kaks uut läbipääsu riigimaanteele ning üks planeeritavale Rail Baltica trassile;
6. Harku vallas Tallinn-Paldiski maanteel, kus pikk ja kitsas piirkondliku tähtsusega rohekoridor ühendab Tabasalu ja Harku raba tugialasid.
7. Harku vallas Sõrve looduskaitseala hõlmava tugiala läbiv Sõrve tee;
8. Lääne-Harju vallas Lehola ja Maeru külas Keila-Haapsalu maanteel ja mõned kilomeetrid edasi Haapsalu suunas samal maanteel Lemmaru külas, kus samuti kulgevad piirkondliku tähtsusega rohekoridorid üle tee.

Joonis 3-2 Olemasolevad ja kavandatavad loomaläbipääsud ning loomaõnnetuste klastrid, mis on suuremad kui 0,55 ja kuhu pole läbipääsu kavandatud, Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustikus¹³

Siit selguvad mõned olulised tähelepanekud:

1. mitmetesse loomaõnnetuste konfliktkohtadesse on kavandatud loomaläbipääsud. On väga tähtis, et **rohevõrgustiku elemendi maakasutuse suunamisel arvestataks planeeritava läbipääsu rajamise vajadusega ning tulevikus ka selle toimimisega**, samuti juba

¹³ Allikas: V. Lükk e-kirja teel 08.11.2024 edastatud andmed, T. Ojasild e-kirja teel 06.12.2024 edastatud andmed, [Eesti riigimaanteed loomaohlikkus 2009-2018](#)

olemasolevate läbipääsude toimimisega. Seetõttu on konkreetsetesse elementidesse arendustegevuse kavandamisel ülioluline koostöö Transpordiametiga. Tasub ka silmas pidada, et erineva mahuga arendustel võib ka mõjuulatus olla erinev ning üldjuhul on arendustegevuse mõju metsakooslustele olulisem kui nt niidukooslustele. Näiteks on Harku valla 2007. a uuringus toodud võimalikud taristu ja maakasutuse mõjuulatused (Tabel 5). Suurarenduste puhul (nt uued kaevandused) ei saa välistada, et nende mõjuulatus on ulatuslikum (nt olulise mürahäiringu jms tõttu).

Tabel 5 Taristu ja maakasutuse mõjuulatus eluta- ja eluskeskkonna suhtes. Allikas: Kohv, 2007

Taristu/maakasutus	Servefeki oluline mõjuulatus metsakooslusele
Põllumajandus	100-200 m
V klassi maantee (tee servast)	200 m metsale, 1000 m avamaastiku linnustikule (tegelik ulatus sõltub liiklustihedusest)
Tiheasustusala (ala piirist)	500 m
Üksikelamu	200 m

- kohtades, kuhu loomaläbipääse pole kavandatud, võib põhjuseks olla, et seal juba rakendatakse muid leevendusmeetmeid (loomaõnnetuste rakendus tugineb üle 6 a vanustele andmetele). Kui seda pole tehtud, tuleks need vajadusel (kui kõrge õnnetuste risk jätkuvalt püsib) koostöös Transpordiametiga kavandada.

3.2. Asustus ja arendusalad

Asustuse ja arendusaladega seotud konfliktidega kaasnevad lihtsustatult kaks peamist probleemi – **väheneb** rohevõrgustiku **loodusliku ala ulatus**, mis on eriti oluline tugialadel, ning **sidusus**, mis on eriti oluline koridorides.

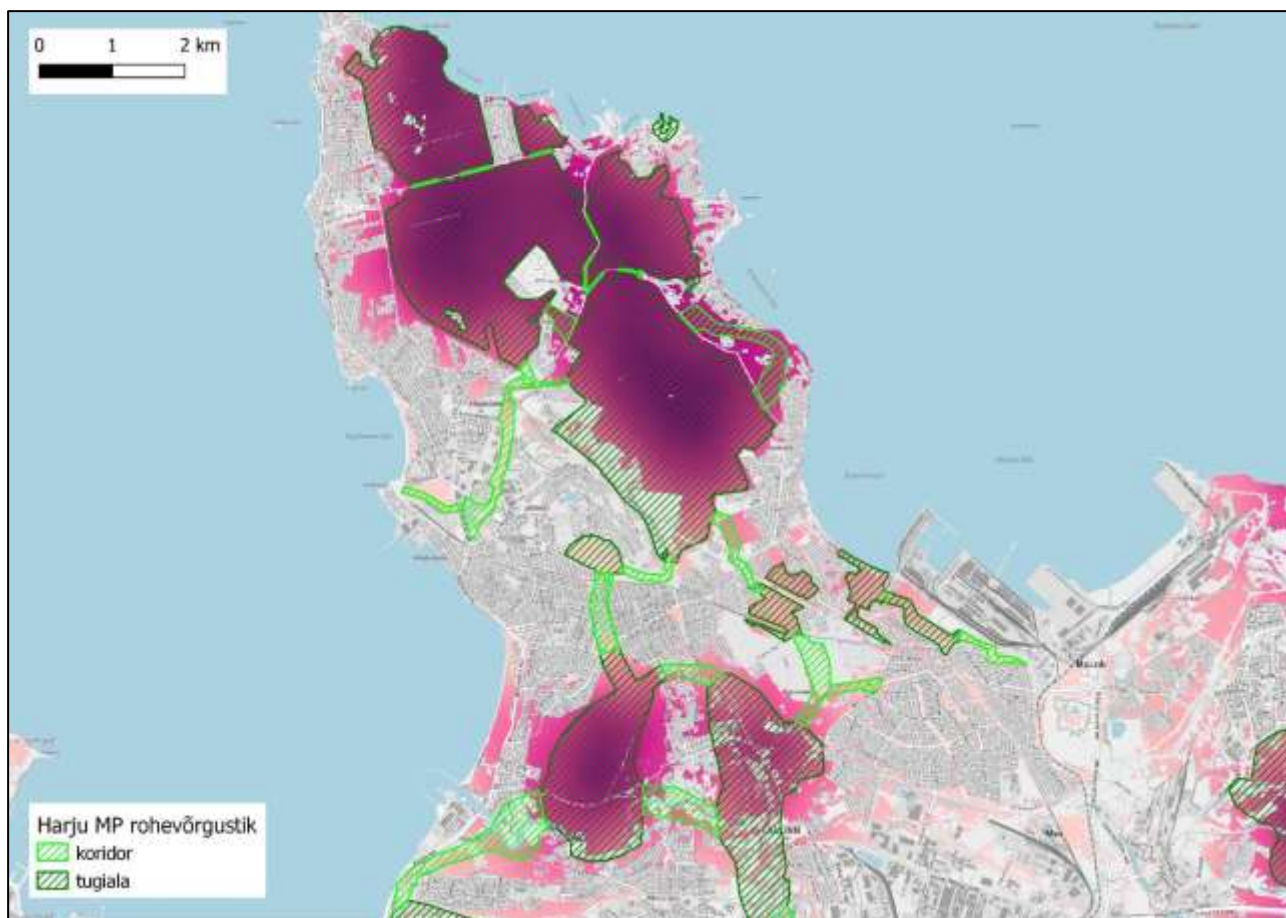
Harju maakonna rohevõrgustikus loodusliku ala osakaalu on analüüsitud ÜRP RV uuringu eelnõus, kus kasutati Keskkonnaagentuuri ELME projekti¹⁴ raames koostatud töövahendeid. Uuringus keskenduti küll üldplaneeringute rohevõrgustikule, kuid taustainfona on see asjakohane ka siinses maakonna rohevõrgustikule keskenduvast töös. Uuringus leiti esimeseks maakonna tehiskeskkonna osakaal, mille määramisel oli aluseks ELME projektis muu keskkonnana määratud alad (tehisalad, teed ja rajad, servad, avatud alad karjäärides ja prügimägedel). Saadud tulemuste järgi on keskmine tehiskeskkonna osakaal Harju maakonna üldplaneeringute rohevõrgustiku tugialadel 3,7%. Seejärel lisati tehiskeskkonnale intensiivselt majandatud põllumaad (ELME kaardikihil väärtusklassid B-D). Andmeanalüüsi tulemusena selgus, et keskmine tugeva inimõjuga koosluste osakaal maakonna üldplaneeringute rohevõrgustiku tugialadel on 7,4%. See on eriti oluline info tugiala ühe peamise kasutustingimuse kontekstis, mille kohaselt ei tohi selle looduslikkus langeda alla 90%.

Eelnevale tuginedes tuleb rõhutada, et tähtis on **määratleda, millistel alustel Harju maakonna rohevõrgustiku tugialade looduslikkust hinnatakse**. Rohevõrgustiku definitsioonist lähtuvalt koosneb see looduslikest ja poollooduslikest aladest (PlanS § 6 lg 17). Senini on nt üldplaneeringutes arvestatud tugiala looduslikkuse hindamisel kas tugiala enda pindalaga või harvemal juhul arvestatud sealt maha tehisalad. Kuid lähtuvalt ÜRP RV uuringu eelnõu soovistest tuleks looduslikkuse hindamisel arvestada ka intensiivselt majandatavate põllumaadega. Tugialade

¹⁴ Helm, A., Kull, A., Kiisel, M., Poltimäe, H., Rosenvald, R., Veromann, E., Reitalu, T., Kmoch, A., Virro, H., Mõisja, K., Nurm, H-I., Prangel, E., Vain, K., Sepp, K., Lõhmus, A., Linder, M., Otsus, M., Uemaa, E. (2023). Eesti maismaaökosüsteemide hüvede (ökosüsteemiteenuste) majandusliku väärtuse üleriigiline hindamine ja kaardistamine. Tehniline lõpparuanne. Riigihange "Maismaaökosüsteemiteenuste üleriigiline rahaline hindamine, sh meetodika väljatöötamine" (viitenumber 235366, Keskkonnaagentuur). Tartu Ülikool. Eesti Maaülikool.

looduslikkuse määramise alused on otstarbekas panna paika pärast alusuuringu vastuvõtmist, mis selleks üle-eestilised suunised annab.

Asustus ja arendustegevus võib sidusust mõjutada läbi konkreetsete barjääride tekitamise (nt taraga rohevõrgustiku elemendi läbilõikamine), kuid ka läbi maakasutuse muutuste. Kõige reljeefsemalt saab vaadelda seoses metsamaastikuga, mis on tihti elupaigaks inimpelglikele liikidele ja on seetõttu maakasutuse muutuste suhtes tundlikud (vt ka nt Tabel 5). Metsade sidususe analüüsimiseks saab abivahendina kasutada taaskord ELME projekti kaardiandmeid, kus metsade sidusus on arvatud 1 km raadiusega aknas. Esile kerkivad mitmed konfliktised alad, kus metsade sidusus on väga kehv. Nt juba tuntud sidususe probleemidega Viimsi poolsaar. Allolevalt jooniselt on näha, et metsamaastiku maismaa ühendused poolsaarel oleva metsamassiiviga on ulatusliku asutuse tõttu peaaegu katkenud.

Joonis 3-3 Metsade sidusus Viimsi poolsaarel. Mida intensiivsem roosa, seda tugevam sidusus. Allikas: ELME projekt, aluskaart: Maa-amet, 2024

Eelneva põhjal on asutuse ja arendustegevuse suunamisel **oluline, et maakasutuse muutuste tagajärjel ei halveneks rohevõrgustiku sidusus**. Tingimuse rakendamine võib olla mõnevõrra raskendatud asjaolust, et rohevõrgustiku elementidele ei ole täpsemaid eesmärke seatud. Kuid nagu eespool öeldud, see olukord tõenäoliselt lähitulevikus muutub. Kuid ka seni ei saa jätta arvestamata, et rohevõrgustiku eesmärk on eelkõige hõlmata looduslikke ja poollooduslikke alasid, mistõttu peab nende alade sidusus olema tagatud.

Lisaks asutusele paistavad Harju maakonnas silma ka rohevõrgustikus paiknevad maardlad, mis kohati hõlmavad konkreetsest elemendist üsna arvestatava osa. Nt Rae raba, Sausti soo, Ääsme raba jne. Tuleb selgelt välja öelda ja mõista, et kaevanduse ulatuses ja selle vahetus ümbruses rohevõrgustik pikka aega enam oma põhifunktsioone ei täida. Sõltuvalt kaevandusloa pikkusest, millele lisandub looduse taastumise/taastamise aeg, võib funktsioonide taastumine võtta aega aastakümneid.

Uute karjäärade planeerimisel rohevõrgustikku on väga oluline omada ülevaadet sellest, mis on iga uue kaevandustegevuse mõju rohevõrgustikule kui tervikule. See on eriti oluline piirkondades, kus on juba avatud palju karjääre (RK lahend 3-22-706). Seega kuigi hetkel on kaevanduste ja rohevõrgustiku osas pigem levinud seisukoht, et kaevandused on rohevõrgustikus ajutine nähtus (ka selle osas on erinevaid seisukohti), siis ei tohi lasta tekkida olukorda, kus erinevate kaevanduste kumuleeruva mõju tõttu osa maakonna rohevõrgustikust aastakümneid ei toimi. Kaevanduste rajamine võib omada olulist negatiivset mõju aladel, kus kavandatav kaevandusala lõikab läbi mõne rohevõrgustiku ühenduse (nt koridori või tugiala ja koridori ristumiskohas). Konflikti leevendamisel tuleks taolistel aladel kas läbi kaevandusala asukohavaliku tagada võrgustiku sidus toimimine või näha ette kompenseerimismeetmeid.

Peale eeltoodu võib arendustegevusega seotud konfliktide puhul pöörata tähelepanu metsamajandusele. Ka siin on varasemad arusaamad, kus metsamajandamist üldjuhul ei peetud rohevõrgustikku oluliselt mõjutavaks, muutumas. Nt on Riigikohus 2021. a leidnud, et sõltuvalt konkreetse rohevõrgustiku ruumielemendi eesmärkidest ja väärtustest võib väga intensiivne metsamajandamise viis (nagu nt lageraie) olla teatud juhtudel vastuolus rohevõrgustiku peamiste funktsioonide ja põhieesmärkidega (3-20-245). Metsamajandamise ja selle piiramisega seotud asjaolud on enamasti küllaltki detailsed ja praegusel juhul väljuvad siinse töö fookusest keskenduda maakonnaplaneeringu üldistusastmele. Kuid siinkohal on siiski oluline ära märkida, et tulenevalt tõenäolisest muutusest seoses rohevõrgustiku elementide eesmärkide sidumisega nende funktsiooniga võib ka varasemas metsamajandust puudutavas mõttemallis oodata muutust.

3.3. Muud tegurid

Muudest konfliktide tekitavatest teguritest saab esmajoones välja tuua erinevate omavalitsuste üldplaneeringute vahelised ebakõlad alates omavalitsuste piiride ületamisel tulevatest anomaaliatest kuni elementide tüüpide muutumiseni. Neid on pikemalt käsitletud ptk-s 2.1.

Eraldi teema on elementide ulatuse piisavus. Siinse töö raames koondati kokku mitmete juhendite ja allikate soovitusel, mille põhjal kavandada eri liikide või liigirühmade tarbeks elementide parameetreid (vt lisa 6). Neid võiks teoorias kasutada ka olemasolevate elementide piisavuse hindamiseks ja seeläbi võimalike konfliktide tuvastamiseks. Paraku saab takistuseks elementide eesmärkide puudumine, mistõttu pole võimalik nende parameetrite piisavust hinnata.

Lisaks eeltoodule katsetati riikliku ulukiseire andmete abil rohevõrgustiku toimivuse hindamist. Kahjuks ilmnes, et riikliku seire metoodikast lähtuvalt pole see siiski võimalik, kuna puuduvad piisavalt detailsed andmed. Seire toimub vaid valitud aladel ning saadud tulemusi ekstrapoleeritakse siis suuremale üksusele, nt jahipiirkond. Andmed pole piisavalt täpselt, et nende põhjal rohevõrgustiku elementide osas järeltõu teha.

Lisad

Lisa 1. Harju maakonnaplaneeringu 2030+ täpsustatud rohevõrgustiku kaardikihid (lisa1_RV_kihid.zip)

Lisa 2. Oluliste nihete kaardikihid (lisa2_olulised_nihked.zip)

Lisa 3. Loomaohlike kohtade ja läbipääsude kaardikihid (lisa3_loomaohlikudkohad.zip)

Lisa 4. Rohevõrgustikuga potentsiaalselt kokkupuudet omavate detailplaneeringute Excel tabel (lisa4_DP.xls)

Lisa 5. Harju maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku ruumikuju muutvad detailplaneeringud (lisa5_DP_kaardikiht.zip)

Lisa 6. Tabel erinevate allikate rohevõrgustiku elementide parameetritega vastavalt nende funktsioonile (lisa6_parameetrid.xls)